

Ганна Костенко

Так ніхто не кохав

З циклу «Божественне рибальство»

По ночах на ложі своїм я шукала того, кого покохала душа моя...

Шукала його, та його не знайшла...

Хай устану й нехай я пройдуся по місті, хай на вулицях та на майданах того пошукаю, кого покохала душа моя! Шукала його, та його не знайшла...

Пісня над Піснями 3: 1-2. Пер. І. Огієнка

Так ніхто не кохав. Через тисячі літ
лиш приходить подібне кохання.

Володимир Сосюра

1.

Він замовк. Його останнє слово випало з трохи пересохлих вуст і покотилося мідною монеткою за плінтус. У кімнаті потемнішало. Сонце теж випало з чиїхось вуст і покотилося за пазуху портового міста, торкаючись жовтогарячими пальцями сухорлявого хребта заіржавілого порту. Вона дивилася на його блакитний костюм, білу сорочку, застібнуту до останнього гудзика, і прокручувала в голові все, що зараз почула, і все, що відбулося за вісім хвилин до цієї розмови. Вісім хвилин щастя перед стрибком у морську пучину невідомості. І ці хвилини – єдине, за що я можу вхопитися зараз. За три хвилини до сказаного на твоє чоло падав промінь призахідного сонця, ніби хтось невдало тебе сфотографував. І в промені тому засвічувалося твоє обличчя. Ти намагався бути

спокійним, але не вдавалося, хоча все в тобі було застібнуте до останнього гудзика, не лише сорочка. За вісім хвилин до того, як ти полишиш мене, я торкнулася твого чола, бо ти любив, коли пальці мої блукали стежинами твого золотого волосся, коли я торкалася рудого поля на твоїх щоках і губами намацувала заплющені очі. Твої уста заворушилися метеликами, але вчасно зупинилися, бо були запрограмовані на слова, що ось-ось мали з них злетіти. За дві хвилини до сказаного ти не зводив з мене очей, налаштував себе на розмову, але я вже знала, про що йтиметься. Бачила, як по краплині з очей твоїх згасала божественна пристрасть, яка мала у цю мить виплескатися, але ти стримав себе. Ти стримав мене, зупиняючи рух моїх пальців своїм пшеничним полем. І я трохи образилася, хоча знала, що завжди лежатиму печаткою на твоєму серці, як і ти на моєму. І ось вісім хвилин добігають кінця, і з вуст твоїх випадає слово мідною монеткою, що котиться за плінтус. Я передбачала, передчувала, знала, що почую його ще до того, як ми спалахнули божественним сяйвом, що на мить осліпило нас удвох, спалахнули без передумов, без страху, сорому, хоча було за що і перед ким відчувати сором. Особливо мені. Передусім мені. Ти притягнув мене, ніби планета, до якої лнуть менші, і я була тою, хто падав в обійми велетня, безмежного невідомого, сильного, страшного і старшого за мене на цілий всесвіт життів, падала всупереч відстані, що прірвою лежала під ногами. І ось я дивлюся на тебе, далекого, недосяжного, ти вже став моїм минулим. Занадто швидко все стає минулим. І твій костюм, і сорочка, застібнута до останнього гудзика, і цей вечір, який тільки-но розпочався. Я триматиму в собі цю пам'ять, ніби затамоване повітря, триматиму, поки матиму сили. А потім віддам минулому минуле. Я сама стану минулим.

– Не можу вчинити інакше, – додав – і розстібнув верхній гудзик на білій сорочці.

На столі лежали лілейні троянди, які він приніс. За вікном кричали діти, вони грали у схованки та не знали, що ніч уже полює за ними. Біля входу на першому поверсі ризкав сліпий дідуган. Він завжди виходив під вечір подихати повітрям та послухати музику з приймача, до якого поприлипав пил, бо його ніхто не витирав. Радіохвилі збивалися, але з глибин глухого шипіння долітали

звуки, схожі на музику Баха. У старого ломило коліно, що бувало на дощ. Але він рухався по вивченому за десятки років периметру, бо врів, що рух подовжує життя.

Павутиння плавало у повітрі: червоні липкі нитки, ніби цукрова вата, що злітала в янголів з мізинчиків, які вони не встигли облизати. Птахи крилами своїми лоскотали слід на білувато-блакитному тілі неба, мов відбиток резинки від трусиків, ніжно-рожевий, але доволі чіткий, аби його не побачити. Такий самий був у неї трохи нижче пупка, коли вона вперше роздягнулася перед ним, неприродньо для себе вигинаючи спину, аби груди здавалися більшими. Він тоді посміхнувся. Він завжди посміхався, милуючись її недосвідченістю та молодістю. Вона була такою тендітно-білою в його обіймах! І цей білий колір, я знав тоді, не про чистоту, хоча й про чистоту теж. Ти була справжнім білим кольором, в якому було так багато темряви, самотності... Ти боялася розплющити очі, тримала свої сльози, наче неслухняних братів за руку, але все одно плакала. Плакала у моїх обіймах від щастя, коли торкався подихом тремтячого трикутника твоїх зігнутих колінок. Плакала наодинці зі своїми думками. Ти була заміжньою, й тобі було соромно. Ти була заміжньою, але такою недосвідченою... І мене дивувало це в тобі, але багато чого пояснювало. Ти плакала в перший раз і в усі прийдешні, а я бачив усю тебе в сльозах і водоспадах. Бачив у тобі море, в якому можна захлинутися від ніжності. Шию твою бачив у намистах, руки – у бранзолетках. Бачив тебе жінкою, котра лунає надзвичайною музикою у моїх долонях, єдиною серед численних. Жінкою, котра дозволяє мені відчувати себе поза часом й у часі одночасно. Ти завжди будеш незайманою для мене, і хоч білий колір не про чистоту, але й про чистоту теж. Лишатимешся для мене небом, в якому стільки звуків і тиші...

Небо, мовчазне і стомлене, з червоною розтертою помадою, чекало, коли врешті зникне сонце й забере з собою надіждливих птахів з прозорими нитками-павутинням. Йому було соромно за оголену частину тіла. За відбиток від трусиків. Цукрова вата поприлипала до вікна, за яким досі ще не ввімкнули світло, досі панувала тиша, поблискуючи мідною монеткою за плінтусом. Тиша між тим, хто любив, і тою, кого любили, тим, хто йшов

назавжди, і тою, хто лишиться наодинці зі своїми думками, з не-коханим чоловіком та ще одним серцем, що б'ється в череві. Мовчання електризувалося між тілами, що створювали мелодію, яку здатний почути лише Творець цього світу. І це мовчання мав хтось порушити, і скоріше за все чоловік, але він не наважувався. Таку саму тишу між двома, того, хто з глини, і тої, хто з ребра, небо чуло багато сторіч тому й багато разів після того. І хоч воно вже не мало жодного рожевого відбитку на животі, відчувало сором – за двох, котрі шукали слів, де вони не потрібні.

– Повечеряй зі мною. Будеш рис із кмином?

– А чоловік?

– Він сьогодні до пізньої робить.

Він мовчав.

– Будь ласка, повечеряй зі мною...

Але ми не їмо. Ми слухаємо тишу. І цього разу ти не зупиняєш мої пальці, які востаннє блукають стежинами золотого волосся та рудого поля на твоїх щоках. Ти не рухаєшся, але знаєш, що лежиш на серці моєму печаткою, як і я на твоєму. Не рухаєшся, але передчуваєш тяжіння до глибин твоїх об'ємів. Хочу, аби ти увірвався в моє тіло вітровієм. Позбавив мене сумнівів і страху, що вже чекають на мене, щойно ти зачиниш за собою двері. Передрікаю зливу, що впаде на місто, ніби пітон, проковтне його, не перетравлюючи. Але ми залишимося у маленькій кімнаті із зачиненими вікнами та дверима без світла, без одежі, з недопитим вином, рисом із кмином, яким так і не повечереємо, лишимося у теплій млості, виснаженими та знеструмленими інструментами, котрі щойно співали всіма барвами звуків. Ти мовчатимеш, тіло твоє перебуватиме у сонному супокої, але, вітре мій, я знову прагну листопаду. І я блукатиму шляхом осені до тебе, рудий клене.

Торкаюся губами тонкого павутиння зморшок навколо твоїх очей, торкаюся самих очей, кутиків нерушливих губ, торкаюся холодними пальцями твого підборіддя, мочки вуха, грудей. Усього тебе всіма своїми кольорами та звуками. Пий з губ моїх терпке вино та прокидайся, любий, бо я чекаю на вітрової. Скроні твої, ніби сива наречена, у срібному. Руки твої, ніби зламане гілля, у мертвому супокої. Ти стомлений часом. Стомлений віком. Осінню, що мерехтить у тобі силою згасання. Але сила твоя

у слабкості твоїй... Знаєш, мені сьогодні вночі наснилося, що я шукала тебе серед запилених часом стежок, на шиї твоїй, пам'ятаю, був тонкий ланцюжок, очі слявом залиті, у руках спочивали білі троянди, а вітер, я чула тоді, співав сарабанду. Шукала очей особливу мелодію. Сором'язливість, вразливість і глибину. І розуміла: поки тебе не знайду – я не засну. Так, глибину, ту, де ховається темрява сну, та особлива темрява білого мороку, що ковтає людину в таємницю глибоку. Я шукала плавність кутів, тендітність у мужності, мужність у ніжності, раптом з вуст твоїх голуб злетів – і до моїх, і до мого плеча: так запалала свіча. Мені снилося, як я шукала тебе. Бігла містами, вулицями, майданами, кликала голуба, але зіштовхувалася з кажанами. Снилося, що шукала музику, але втрачала здатність до слуху... Страшний був сон, бо в ньому не було тебе. Але більше не хочу про це...

Ти пий з губ моїх терпке вино, любий, і прокидайся, я ж бо прокинулась!..

Цілую губи твої та чую легку відповідь на своїй, наче в тобі прокидається птах, що згадує про крила. Ти прокидаєшся, рудий клене, ти прокидаєшся, вітровію. Увесь світ прокидається разом із тобою.

«Заради чого ти лишаєш мене?» – хочу прошепотіти, але вже не могу, бо ліва рука твоя затуляє мені рота, а права – обіймає мене.

І я плачу, бо знову відчуваю глибину нашого спалаху, і вісім хвилин вічності повторюватимуться знову й знову, поки ми, знеструмлені, не станемо остаточно минулим.

Але ти шепочеш, аби я не думала ані про майбутнє, ані про минуле. Зараз ми у своєму часі, кохана, у миті, що належить лише нам по праву, і поки рухатимуться наш тіла – рухатиметься весь світ. Наш танець у цій маленькій кімнаті з зачиненими вікнами та дверима, без світла, без одежі, позбавлений хтивості, сорому, але є самою пристрастю, в якій злипаються між собою меридіани та лінії людських тіл. Єднання наших струн, дотиків, подихів є складовою вічного руху буття. Слухай його, слухай цей рух, наслідуй його, бо ми, ніби дві дзиги, вдягнуті у довгі спідниці білих простирадл, переплітаємося колами у нашому танці з заплющеними очима, пливемо коридорами невідомих нам структур,

аби злитися з чимось більшим за нас самих, з коловоротом самого життя з усіма його рефренами. Ми самі є рухом життя. Два тлінних тіла, котрі у спраглому погойдуванні перетворюються на нетлінні інструменти, крізь які проходять звуки нашої любові. І поки рухаються дві плоті з глини та піску у вічному медитативному танці – ми лишаємося позачасовими, непорушними, святими. Вічними. Креслимо нові лінії на долонях буття під акомпанемент небесних сфер та світил, обіймаємося під куполом вічного спостереження за нашими перевтіленнями, насолоджуючись красою пісні, що лунає над нами і в нас самих. І саме в цей момент, коли бачимо колір звуків, ми впевнені, що наша пісня, в якій немає хтивості, а сама лише пристрасть, рухатиме далі світ за власними законами, рухатиме його навіть тоді, коли нас вже не стане. Колесо життя важко, але впевнено робить новий оберт – і ми долучені до цього таїнства, кохана...

...Червоні нитки призахідного сонця вже давно позасинали на підвіконні. Небо передчувало, що завтра янголи не куштуватимуть цукрової вати, бо дощ пітоном впаде на місто й не відпустить його. Він дивився на неї сплячу, стомлену, знеструмлену, але наповнену. Бачив тебе цієї хвилини, точнісінько виткану з квітів земних. Гвоздики грудей палали під білим сукном, хоча холодом дихали кінчики пальців майже дитячих долонь. Всі її лінії, лілії чеканням були оповиті. І я цілував це дитяче чоло, всю її, точно виткану з квітів, ховав під своє крило. Тихо, чекаючи, поки скінчиться її теплий сон, десь підсвідомо не довіряв їй, ніби старий Самсон. Не довіряв, що є жінка земна, котра полюбить мене без одного ребра, котра полюбить мене без крил, не за силу, а слабкість. Я розумію, моя недовіра – невизнання самого себе, я ж бо насправді вірю тобі, кохана, понад усе. Ти не дивися на мене, у цю мить я – твій чоловік. Слухай мій подих, розчиняйся у темряві й не стримуй свій крик. Музику тіл, що лунатиме у цей момент, запам'ятовуй шкірою, ніби сліпий диригент. Усі напівтони, кресцендо, димінуендо... найголовніше – паузи. Звуки любові, наче хамелеони, лоскотатимуть м'язи. Ти прокидаєшся у руках моїх, точнісінько виткана з квітів. Очі кольору хризантем відкривають забутий едем, де птахи замість крил мають пару мечів, але я не боюся їх. Ластовиння на носі, акацією пахне живіт, біла

троянда у волоссі, жінко, ти у природі своїй самоцвіт. П'ятка-тюльпан, шкіра дихає молоком, як я хочу всю тебе вбрати глибоким ковтком. І під язик покласти, тримати в полоні долонь... Тільки би не впасти... не втратити спільний вогонь. Тільки б лишитися вічним рухом безмежних світів і перероджуватися духом з тою, що з квітів земних...

...Коли вона прокинеться, його вже не буде поруч. За вікном бабахатиме дощ. Додому вернеться чоловік, стомлений та зголоднілий. Вона запропонує йому рис із кмином, і він їстиме мовчки, бо надто голодний для балачок. У кімнаті увімкнеться світло. І коли він нарешті подивиться їй просто у вічі, вона скаже, що у череві її народилося нове серце.

2.

Прокинулася та побачила, що я одна. Вийшла на вулицю, хоча розуміла, що нікого там не зустріну, окрім хіба що сліпого дідугана, котрого, здається, забули покликати додому. Він мовчки рухався по завченому за десятки років периметру, рухався, бо вірив, що це подовжить йому життя. І по вірі було дано йому. Радіоприймач шипів – позасинали навіть звуки. Якби дідуган не був сліпим, він би сказав, у який бік ти пішов, і, можливо, я наздогнала би тебе. Але він не бачив і нічого не сказав. Я ходила сплячими вулицями, але нікого не зустрічала, ніби в цьому місті не було людей, окрім мене і сліпого дідугана. Повітря набрякало дощем, і я відчувала, як тяжчає небо сіруватим мовчанням.

І тут мені раптом примарилося, що всі ми у своїй повсякденності є зірками на небосхилі одного зі всесвітів, яких чимало на долоні тої Сутності, яку зазвичай кличуть Богом. Ми завжди називаємо Богом Когось або Щось, що не вміщається в коробку нашого звичайного буденного сприйняття та розуміння, позначаємо словами те, що не потребує пояснень, лише глибокого переживання, на яке здатні всі, хто носить у собі заряджений атом вічного згасання та вічного воскресіння. Ми не здатні пізнати Сутність чи то Територію, на якій живемо тисячоліттями, адже кордони, межі, кути власної коробки просто не дозволяють цього зробити, вони ще більше плутають, уводять в оману, ніби на те і розраховано.

Чим більше ми міркуємо про невідому Територію й особливо про її кордони, тим глибше блукаємо безкінечними лабіринтами власної мікросистеми. Ці межі можна перестрибнути лише за певних, але не менш конкретних умов. Йдеться навіть не про смерть, як, напевно, думається. Хоча й про смерть теж ідеться.

Хтось або Щось дивиться на цей небосхил, що зветься людством, милується його сяйвом, блиманням, щосекундними спалахами та одночасними згасаннями мільйонів зірок, ніби дитина, котра вперше бачить вбрану в різнокольорову гірлянду новорічну ялинку. Маленькі вогники живих сердець тих зірок, що звуться людьми, пульсують миттєвістю згасання, бо щойно народившись, вони починають вмирати. Здається, вони народжуються задля того, аби померти. Саме для того, аби бути одним з вогників на нитці-гірлянді, про яку ми, люди, насправді нічого не знаємо. Хтось із тих зірок встигає подумати чи навіть спитати у Когось або Чогось про доцільність такого життя, якщо воно не триває бодай мікросекунди від Вічності, якщо воно взагалі не триває, а зезає, щойно розпочавшись. Але ми ніколи не отримуємо відповідей, і не тому, що на них не заслуговуємо. Питання щодо доцільності життя вимагає особливого часу, скоріше особливої позачасовості та виміру, який перебуває на іншій долоні, в іншому Просторі. Можливо, відповідь лунає, але ми просто не встигаємо її почути, бо Хтось або Щось затуляє нам вуха, водночас обіймаючи своєю увагою. І ось зірки у хвилях власних думок, сумнівів, питань, переживань, відчуттів, передчуттів, сліз, усмішок, молитов, прокльонів, зневіри та мудрості – коротше, у хвилях власного існування падають з долоні, лишаячи по собі просто попіл та пил, молекулу пам'яті, що проросте з нічого новим живим серцем, живими очима, аби колись знову стати зіркою вже на іншій планеті та на іншій долоні. Ми згасаємо, втрачаючи назавжди електричний струм у ребрах. А в цей час з відстані сотні тисяч Усесвітів, мільйонних надбудов простору, десятки тисяч прошарків сфер та проверстків ефірів, на Терені, що зветься Невідомою Темінню, Хтось або Щось тримає на одній зі своїх долонь небосхил, що зветься людством, і тихо милується гірляндою з живих очей, з живих сердець, заохано споглядаючи за новими згасаннями та новими спалахами.

Для цієї Сутності немає понять жорстокості, є лише допитливе споглядання за серіалом, що ніяк не скінчиться.

І тут я подумала: якби ми знали, що за нами споглядають з цікавістю маленької дитини, що ми спитали би тоді? Чому Хтось або Щось звертає на нас увагу? І хоч ми знову-таки не отримали би жодної відповіді, вона була б, гадаю, очевидною. Ця космічна інсталяція-гірлянда так схожа на підсвічену зсередини нейронну мережу і нагадує Комусь або Чомусь власну, адже нам незалежно від нашого земного чи неземного походження завжди подобається те, що здалеку нагадує нас самих. Це миготіння зірок, той пульс єдиного Тіла Життя здається Тому, Кого ми кличемо Богом, безкінечно красивим явищем. І Воно чи Він, чи Вона, чи все укупі, слухає ритми вже знайомої мелодії єдиного серця буття, в яку час від часу додається нове соло, акорд, пасаж, але завше програється головна тема. І ця музика, ця пісня знову-таки видається дуже красивою, адже Щось або Хтось, окрім того, що є естетом, якщо, звичайно, можна так висловитися, володіє не тільки знанням істинної геометрії музики, але Саме є геометрією. Є Музикою. І серцевиною. Звуковою хвилею, що вібрує в кожному живому серці під ребрами тонкою павутинкою божественної, як сказали би люди, струни.

Але єдине, що я знаю напевно, що на небосхилі земного повсякдення інколи трапляється надзвичайно цікаве явище – вибух двох зірок, що тяжіють одна до одної, зливаючись в окрему самостійну мережу. І від того тяжіння сяють вони сильніше звичайного. Зірки зліплюються в єдине тіло та створюють нову, вищу за фізичне існування, світобудову. Єднання парадоксів, протилежностей, суперечностей, полюсів, барв, форм виплескують особливу безумовну енергію, яка звільнюється саме завдяки спалаху. Саме завдяки дотику, посилюючи загальний ритм, загальний пульс усього буття. І випромінюється особливе тепло, що здатне бодай на мить захистити маленький блакитний гіперкуб, який люди чомусь називають кулькою, захистити те, що вже давно запрограмоване на самознищення, а отже й на самоповернення водночас. Той вибух привертає особливу увагу Того, Кого зазвичай кличуть Богом, бо воно, це тепло, хай і здалеку, нагадує щось із власної природи та світобудови; є мікропроекцією тяжіння

до Сутності, про яку ми насправді нічого не знаємо, зливанням з Кимось або Чимось, всупереч усім законам фізики та навіть тим наукам, про які людству поки що нічого невідомо...

...Так дивно, я стою зараз посеред спустошеної вулиці, під небом, що набухає від дощу, і намагаюся знайти того, кого любить душа моя. Хочу знайти – але не знаходжу. Я навіть не встигаю спитати, де шукати тебе, бо дощ жене мене додому. Єдине, що можу, – відчувати силу дощу, що впав на плечі мої пітоном, відчувати силу любові, що палає в серці божественною пристрастю, здатною хоч на мить затримати на собі увагу Того, Кого так хочеться кликати Богом. Любові, що б'ється електричним струмом під ребрами самого Життя та кожної живої істоти. Чути ритм серця неznаної мені Структури, який здалеку нагадує власний, і такий схожий він на музику, яку ми, зірки, створюємо особистим існуванням, щосекундними спалахами та згасаннями, мелодію, що рухається золотим колесом по чорному трикутнику у вічному танці, що не зупиниться ніколи.

Я нестиму в собі пам'ять про тебе, вітровію, ніби затамоване повітря перед стрибком у пучину невідомості, триматиму, поки матиму сили. А потім віддам минулому минуле. Я сама стану минулим. Але зараз ми спалахуємо на нитці-гірлянді живими серцями в маленькій кімнаті без світла, без страху, без одежі, з недопитим вином... Ми палаємо так, як ніхто не палав до того. І відчуваємо безсмертність, хоча і тлінні. Позачасовість у мікросекунді Вічності. У дотиках, у подихах, у ніжності, у щирості... І все за такий короткий час. І в таких складних умовах...

Ми співтворці мелодії, що лунала до нас і лунатиме після нас. І навіть коли згаснемо, лишимося володарями єдиної сили, здатної захистити цю планету від самознищення – любові, яка ще не взяла до рук своїх вогняного меча.

З того меча все розпочалося.

Тим мечем усе й закінчиться.

